

2010-05-10

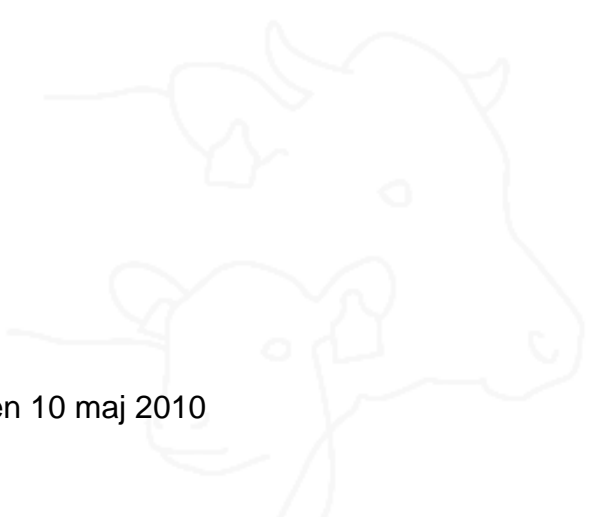
Avdelningen för djurskydd och hälsa

Vägledning för kontrollmyndigheter m. fl.

Livsmedelsverket

Animaliska biprodukter

Fastställd den 10 maj 2010

Ändringslogg för dokumentet

Datum	Ändring	Signatur
2010-05-10	Vägledning fastställd av Johns Bräutigam, avdelningschef	Malin Engdahl

1. INLEDNING	3
1.1 Syftet med vägledningen.....	3
1.2 Beskrivning av kontrollområdet	3
1.3 Syftet med kontrollen.....	3
2. KONTAKTFUNKTIONER/KONTAKTPERSONER	3
2.1 Kontaktfunktioner/kontaktpersoner vid Jordbruksverket.....	3
2.2 Information om andra lämpliga kontaktfunktioner	4
3. DEFINITIONER	4
4. TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING	4
5. ANSVARFÖRDELNING INOM KONTROLLOMRÅDET.....	5
5.1 Beskrivning av Jordbruksverkets ansvar.....	5
5.2 Övergripande beskrivning av övriga aktörers ansvar	5
6. LIVSMEDELSVERKET'S KONTROLLOBJEKT	6
7. RISKANALYS	6
8. HUR FÖRBEREDS DEN OPERATIVA KONTROLLEN?.....	7
8.1 Genomgång av resultatet av riskanalysen.....	7
8.2 Framtagande av checklista med kontrollpunkter.....	7
8.3 Möjligheter till samordnad operativ kontroll inom myndigheten	7
8.4 Centrala register tillgängliga för den operativa kontrollen	7
9. HUR GENOMFÖRS DEN OPERATIVA KONTROLLEN?.....	8
9.1 Avisering.....	8
9.2 Provtagning och analys.....	8
9.3 Dokumentation och kontrollrapport.....	8
9.4 Avgifter	8
10. NÄRMARE BESKRIVNING AV KONTROLLOMRÅDET	8
11. HANTERING AV AVVIKELSER SOM KONSTATERAS VID DEN OPERATIVA KONTROLLEN	9
11.1 Vilka avvikelser kräver ett förnyat besök (toleransnivå etc.).....	9
11.2 Förelägganden	9
12. ÖVERPRÖVNING AV BESLUT	9
13. ÅTALSANMÄLAN	10
14. JORDBRUKSVERKET'S BEHOV AV UPPFÖLJNING	10
15. JORDBRUKSVERKET'S UTVÄRDERING AV RESULTATET AV DEN OPERATIVA KONTROLLEN	10

Jordbruksverkets vägledningar finns på vår webbplats www.jordbruksverket.se

1. Inledning

1.1 Syftet med vägledningen

Jordbruksverket vill med denna kontrollvägledning ge råd och stöd åt dem som planerar och utför den operativa kontrollen inom området animaliska biprodukter i de delar som ligger inom Livsmedelsverkets ansvarsområde. Målsättningen är att på ett samlat ställe tillhandahålla information om kontrollområdet, t.ex. gällande regelverk, kontaktpersoner, ansvarsfördelning och genomförandet av den operativa kontrollen.

Kontrollvägledning syftar främst till att ge råd och stöd till dem som utför den operativa kontrollen samt att ge stöd i samordning, uppföljning och utvärdering av kontrollen. Härigenom skapas förutsättningar för en operativ kontroll som kännetecknas av en hög effektivitet och en god kvalitet.

1.2 Beskrivning av kontrollområdet

Kontrollområdet som Livsmedelsverket ansvarar för omfattar kontroll av befattning med och bortskaffande av animaliska biprodukter vid livsmedelsanläggningar.

1.3 Syftet med kontrollen

Syftet med kontrollen är att säkerställa att animaliska biprodukter hanteras i enlighet med gällande regelverk, detta för att framför allt undvika att smitta sprids och att djur och människor därigenom kan komma till skada.

2. Kontaktfunktioner/kontaktpersoner

2.1 Kontaktfunktioner/kontaktpersoner vid Jordbruksverket

Enheten för foder och djurprodukter, tfn 036-15 50 00 (vx), e-post:
foderdjurprod@jordbruksverket.se

- *Susanne Liljenström* 036-155821 susanne.liljenstrom@jordbruksverket.se
- *Sara Hassellind* 036-155957 sara.hassellind@jordbruksverket.se
- *Klara Eskilsson* 036-156139 klara.eskilsson@jordbruksverket.se
- *Stig Widell* 036-155812 stig.widell@jordbruksverket.se
- *Catrin Molander* 036-156145 catrin.molander@jordbruksverket.se
(enhetschef)

Vid akuta situationer utanför kontorstid kan Jordbruksverkets Tjänsteman i beredskap (TiB) nås via SOS Alarm på 112.

2.2 Information om andra lämpliga kontaktfunktioner

Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA)

751 89 Uppsala

Telefon vx 018-67 40 00

Telefon jourhavande epizootolog 018-67 40 01

SVA är en myndighet under Jordbruksdepartementet och har till uppgift att vara ett veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan åt myndigheter och enskilda. SVA är ett kunskapscenter specialiserat på djurs sjukdomar och smittämnen samt hur de sprids – mellan djur, till människan och i miljön. SVA verkar för friska djur och trygga människor, en god miljö samt en uthållig livsmedelsproduktion genom att förebygga, diagnostisera och bekämpa infektionssjukdomar hos djur.

3. Definitioner

Operativ kontroll

Med operativ kontroll avses en oberoende och självständig granskning av kontrollobjekt. Denna granskning syftar till att kontrollera om kontrollobjektet uppfyller de krav och villkor som följer av lagstiftningen eller av särskilda beslut som är fattade med stöd av lagstiftningen.

Kontrollvägledning

Med kontrollvägledning förstås samordning av kontrollen inom en hierarki av kontrollmyndigheter. Syftet med kontrollvägledning är främst att ge råd och stöd till dem som utför den operativa kontrollen samt att ge stöd i samordning, uppföljning och utvärdering av kontrollen.

Kontrollobjekt

Med kontrollobjekt förstås föremål eller verksamhet som omfattas av kontroll.

Kontrollpunkter

Med kontrollpunkter förstås de olika moment som ingår i den operativa kontrollen.

4. Tillämplig lagstiftning

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 av den 3 oktober 2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelser om djurhälsa och djurskydd

- Kommissionens förordning (EG) nr 79/2005 av den 19 januari 2005 om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 beträffande användningen av mjölk, mjölkbaserade produkter och mjölkderivat, som definieras som kategori 3-material i förordningen
- Lag (2006:805) om foder och animaliska biprodukter
- Förordning (2006:814) om foder och animaliska biprodukter
- Förordning (2006:1165) om avgifter för offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter
- Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befattning med animaliska biprodukter och införsel av andra produkter, utom livsmedel, som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur och människor (K14)
- Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:21) om offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter (M 40)

Regelverken finns tillgängliga via bl.a. Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se.

5. Ansvarsfördelning inom kontrollområdet

5.1 Beskrivning av Jordbruksverkets ansvar

Jordbruksverket är central behörig myndighet och beslutar om föreskrifter och allmänna råd. Jordbruksverket är också den behöriga myndigheten enligt 11 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter att utföra offentlig kontroll i sådant som gäller animaliska biprodukter om inte annat följer av 12-15 §§ i samma förordning. Här anges även att Jordbruksverket får överlåta kontrolluppgifter till länsstyrelsen.

Enligt 13 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter och 16 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter ska Jordbruksverket samordna övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämna råd, hjälp och stöd vägledning i denna verksamhet.

5.2 Övergripande beskrivning av övriga aktörers ansvar

Länsstyrelsen ansvarar, efter överlämnande enligt 11 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter, för kontrollen av att insamling, uppsamling, omlastning och transport av andra animaliska biprodukter än matavfall görs i enlighet

med förordning (EG) nr 1774/2002. Detta anges i 3 kap. 1 § Statens Jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:21) om offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter.

Kommunerna ansvarar för kontroll inom området animaliska biprodukter enligt 12 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter. Kontrollansvaret omfattar nedgrävning av animaliska biprodukter, utlämnade och transport av matavfall, kompostering av matavfall när detta inte görs i en av Jordbruksverket godkänd komposteringsanläggning, förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen, förbränningsanläggningar som förbränner animaliska biprodukter i primärproduktionen, användning av organiska gödningsmedel, och befattning med naturgödsel i primärproduktionen.

Livsmedelsverket eller den kommunala nämnd som ansvarar för offentlig kontroll av en anläggning med stöd av livsmedelslagen (2006:804) eller med stöd av ett beslut om överflyttning av kontrollansvar enligt livsmedelslagen är, i fråga om denna anläggning, i enlighet med 13 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter, behörig myndighet att utöva offentlig kontroll över efterlevnaden av förordning (EG) nr 1774/2002 samt av föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av 11 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter.

6. Livsmedelsverkets kontrollobjekt

Kontrollobjekten består av samtliga verksamheter som hanterar animaliska biprodukter på ett sådant sätt att de omfattas av Livsmedelsverkets offentliga kontroll. (Se punkt 1.2. ovan.) Det omfattar livsmedelsanläggningar av alla de slag som inte ligger under kommunernas kontrollansvar.

7. Riskanalys

Riskanalys skapar förutsättningar för en effektiv operativ kontroll med god kvalitet. Därför bör all operativ kontroll grundas på en dokumenterad och fastställd riskanalys. Den som ansvarar för den operativa kontrollen bör se till att riskanalys genomförs.

Riskanalysen bör baseras på risk och erfarenhet. I denna analys bör varje väsentlig risk identifieras och bedömas utifrån sannolikhet och konsekvens.

Följande faktorer bör ingå i Livsmedelsverkets riskanalys:

- regelverket (komplexitet, nytt/gammalt),
- kontrollobjekten (typ av företag, resultat vid tidigare kontroll, egna åtgärder för att säkerställa korrekthet, personalens kompetens etc.),
- konsekvenser av eventuella felaktigheter (t.ex. smittspridning och saneringskostnader),
- varor/produkter (egenskaper etc. hos vara/produkt som påverkar risken för felaktigheter), samt
- övrigt som anses väsentligt för en riskanalys inom kontrollområdet.

Kommentarer till detta som specifikt rör Livsmedelsverkets kontroll i detta sammanhang är att särskilt fokus bör läggas på sådant material som är, eller riskerar att vara, smittförande och som därigenom skulle kunna sprida smittsamma sjukdomar till djur och människor, samt på sådant material som kan riskera att komma in i livsmedelskedjan igen.

8. Hur förbereds den operativa kontrollen?

8.1 Genomgång av resultatet av riskanalysen

Årligen bör en plan för den operativa kontrollen upprättas. Vid upprättandet av denna plan bör hänsyn tas till resultatet av genomförd riskanalys. Med utgångspunkt i riskanalysen identifieras de kontrollobjekt som bör bli föremål för operativ kontroll under planeringsperioden. Vidare bestäms frekvensen på kontrollen hos de enskilda kontrollobjekten.

8.2 Framtagande av checklista med kontrollpunkter

Den operativa kontrollen bör baseras på en dokumenterad och fastställd checklista. Denna checklista bör utarbetas med tillämplig lagstiftning och resultatet av genomförd riskanalys som grund.

8.3 Möjligheter till samordnad operativ kontroll inom myndigheten

En viktig målsättning för all operativ kontroll är att den administrativa bördan för kontrollobjekten ska vara så liten som möjligt. Ett led i detta är att, där så är möjligt, samordna operativ kontroll inom flera områden för att därigenom hålla nere antalet besök hos kontrollobjektet.

8.4 Centrala register tillgängliga för den operativa kontrollen

- Livsmedelsverkets lista över livsmedelsanläggningar på www.livsmedelsverket.se
- Jordbruksverkets lista över godkända anläggningar och vissa mottagare på www.jordbruksverket.se / Djur / Djurprodukter / Godkända anläggningar

Om Jordbruksverket fattar särskilda beslut t.ex. rörande nedgrävning av slaktbiprodukter i undantagsområde som omfattas av bil. 2 verkets föreskrifter SJVFS 2006:84 skickas alltid kopia för kännedom till Livsmedelsverket. Denna typ av beslut är alltid tidsbegränsade.

9. Hur genomförs den operativa kontrollen?

9.1 Avisering

Enligt förordning (EG) nr 882/2004 ska inspektionerna inte föraviseras. Kontroll får dock föraviseras t.ex. i samband med revision då det krävs att företagaren är närvarande vid kontrollbesöket.

9.2 Provtagning och analys

Detta är inte aktuellt inom kontrollområdet.

9.3 Dokumentation och kontrollrapport

Dokumentationen från kontroll på plats ska uppfylla förvaltningslagens krav. Den ska innehålla beskrivning av hur kontrollen genomfördes och av de iakttagelser som gjordes.

Kontrollrapport ska upprättas efter varje genomförd kontroll. Den ska minst innehålla den information som anges i art 9 i förordning (EG) nr 882/2004.

Således ska följande punkter vara med:

- beskrivning av syftet med kontrollen,
- den kontrollmetod som användes,
- resultatet av kontrollen (vilka brister som noterades), och
- i förekommande fall de åtgärder som ska vidtas av den berörda företagaren.

De eventuella brister som behöver åtgärdas, samt de åtgärder företagaren säger sig vilja vidta, ska dokumenteras i kontrollrapporten. Om det rör sig om brister som inte kan förutsättas att verksamhetsutövaren omgående åtgärdar och där Livsmedelsverket vill ställa krav på verksamhetsutövaren ska detta göras i form av ett beslut.

En kopia av rapporten ska lämnas/skickas till kontrollobjektet.

9.4 Avgifter

Hur kontrollavgiften ska uttas framgår av förordning (2006:1165) om avgifter för offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter.

10. Närmare beskrivning av kontrollområdet

Kontroll ska bedrivas över efterlevnaden av förordning (EG) nr 1774/2002 samt av föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av 11 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter vid anläggningar där Livsmedelsverket ansvarar för offentlig kontroll med stöd av livsmedelslagen (2006:804) eller med stöd av ett beslut om överflyttning av kontrollansvar enligt livsmedelslagen.

De animaliska biprodukter som uppstår i berörda livsmedelsanläggningar måste sändas till godkända anläggningar eller utlämnas till sådana mottagare som erhållit särskilt tillstånd från Jordbruksverket. Mottagande anläggning ska dock, när det gäller förbränningsanläggningar, ha tillstånd enligt miljölagstiftningen att ta emot den specifika typen av material. (Jordbruksverkets har kontrollansvar över anläggningen när det gäller de delar som rör lagstiftningen rörande animaliska biprodukter.) I övriga fall ska anläggningen även vara godkänd av Jordbruksverket. Om materialet går ut för vidare användning som foder krävs det att livsmedelsanläggningen är registrerad hos Jordbruksverket som foderanläggning.

De animaliska biprodukter som uppstår i livsmedelsanläggningar delas in i kategori 1, 2 och 3. För fullständig lista över hur olika typer av material kategoriseras se art 4, 5 respektive 6 i förordning (EG) nr 1774/2002. Materialet ska omhändertas i enlighet med punkt 2 i dessa artiklar. Artikel 7 och 9 och vidare bilaga II ska följas vad avser t.ex. transportbehållare, märkning, handelsdokument och register.

Själva kategoriseringen är viktig. Kategori 3 kan normalt användas som foder. Kategori 2-material får dock endast i vissa speciella undantagsfall användas som foder. Salmonellasmittat kött är kategori 2 och får inte bli foder. Företaget är skyldigt att bevara kopior på handelsdokumenten i två år så att bl.a. Livsmedelsverket ska kunna se vad och vilka mängder som gått ut och till vilken mottagare.

Avloppsvatten från livsmedelsanläggningarna omfattas inte av kraven i ovan nämnda EG-förordning om det inte rör sig om slakterier, eller om det rör sig om styckningsanläggningar där SRM frånskiljs. Vid dessa anläggningar måste partiklar som är större än 6 mm i diameter avskiljas och omhändertas som animalisk biprodukt.

Vidare hänvisas till bilagan till denna kontrollvägledning - ”Vägledning rörande kontroll av hantering av animaliska biprodukter vid livsmedelanläggning”

11. Hantering av avvikelser som konstateras vid den operativa kontrollen

11.1 Vilka avvikelser kräver ett förnyat besök (toleransnivå etc.)

Livsmedelsverket får själv ta ställning till när förnyat besök (extra offentlig kontroll) kan anses motiverat.

11.2 Förelägganden

Förelägganden ska tillämpas i de fall brister uppdragats som är av sådant slag att företaget inte visar vilja att omgående vidta erforderliga åtgärder.

12. Överprövning av beslut

Beslut fattade av Livsmedelsverket överklagas till förvaltningsrätten.

13. Åtalsanmälan

Av 14 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter framgår att den myndighet som utövar offentlig kontroll ska verka för att överträdelser av lagen, av de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen eller av de EG-bestämmelser som kompletteras av lagen, beivras.

14. Jordbruksverkets behov av uppföljning

Jordbruksverket har, som central kontrollmyndighet, ett ansvar för att följa upp den operativa kontrollen. Jordbruksverket måste därför få återkoppling för att kunna genomföra samordning, uppföljning och utvärdering inom kontrollområdet.

I början av varje nytt kontrollår samlas information in från Livsmedelsverket. Inhämtad information sammanställs och ingår sedan som en del av rapporten om Sveriges kontroll i Livsmedelskedjan för det aktuella året – en rapport som knyter an till den Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan. Rapportering görs på det sätt som överenskommits mellan Jordbruksverket och Livsmedelsverket för det aktuella kontrollåret.

15. Jordbruksverkets utvärdering av resultatet av den operativa kontrollen

Någon utvärdering av kontroller utförda före 2010 är inte gjord.

Bilaga

”Vägledning rörande kontroll av hantering av animaliska biprodukter vid livsmedelanläggning”